

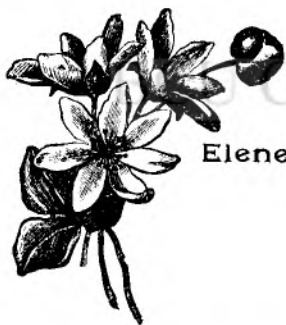

Numerul 39.

Oradea-mare 26 sept. (9 oct.) 1904.

Anul XL

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Elenei din Ardeal.

„La ce să mulțumim la crâng —
De umbră și recoare?”

*Gândesc și eu adesea
La culmea luminată
De luna cea eșită
Din umbra unui nor,
Și me cuprinde dorul
De-a mai urcă odată
Alătura cu tine
La pacinicul izvor.*

*Îngenunchiate 'n iarbă
Să ne 'ncălzim la soare,
Să mergem după apă
Alături cu cei mici,
Când strălucesc pe ramuri
Și 'n iarbă lăcrimioare,
In umbra cea de codru
Lumină licurici.*

*Din neguri să resară
Strălucitorul mire,
Pe când noi la sihastrul
De la izvovul sfânt
Să ascultăm la taine
Din sfânta lui psaltire,
Ce ne desbracă haina
De lut și de pământ.*

Maria Gunțan.

Gimnaziul nostru și teatrul român.

(Urmare.)

II. Interesul față de gimnaziul nostru.

Gimnaziul nostru a fost și e un institut public de învățământ în sensul strict al cuvântului. Nu numai tineri români din Zarand, cari solviau didactru de 2 fl. pe an, ci și din alte comitate și străini de naționalitate și confesiune, cari solviau didactru dublu, se înscriau la acest institut.

În rând cu frații Enea, Sabin și Alesandru, fiii fer. dr. Iosif Hodoș, Amos Frâncu, azi lumină între avocații din Cluj, Sabin Secula, medic, repausat, Emil, fiul repausat al judei Bașota, studiau fii de țerani și preoți, precum și fiii familiilor fruntașe: Brodi, Pietsch, Parekl, Szakáts etc.

Fer. dr. Hodoș, de și foarte ocupat ca vice-comite, deputat și membru al tuturor corporațiilor, unde se tractă de soartea neamului său, de la dieta din Sibiu până la cea din Budapesta, de la repres. gimnaz. din Brad până la Asociațiune, de la fondul de teatru până la Academia română și pretutindeni activ, eră atât de mândru de gimnaziul din Brad — în mare parte creațiunea sa, — încât nu-mi aduc aminte să se fi ținut barem un examen public între anii 1870—1875 la care dr. Hodoș să nu fi fost centrul, în care se concentrau privirile tinerimei. Se bucură de progresul ce-l observă, contribuia cu obolul său, cu cărți pentru premiarea elevilor diligenți și deșteptă în noi toți speranța, că și noi vom deveni factori în viața publică, dacă vom învăța.

Basiliu Bașota Motiu Dembul, jude regesc la tribunalul I instanță din Abrud, atât eră de ferice, după cum transpiră dintr'o epistolă a sa dto 21 faur 1871, că fiul său fer. Emil, eternizat prin fundațiunea Bașota de la Asociațiune, „se îndulcește din nectarul științelor” în gimnaziul din Brad, ridicat din sudoarea zarandanilor, încât de bună voie se

inserise în șirul contribuenților și se obligă a solvi fondului gimnazial pe toată luna câte 1 fl., cu totul 50 fl. până va absolvă fiul seu cele 4 cl. gimnaz. (Nr. 7/1872 f. gimn.) Esemplul lui l-a urmat adv. Petru Călcianariu din Orșova, care în anii trecuți a trimis în rate lunare 100 fl. spre a pune bază la un fond pentru completarea gimnaziului. În sufletește nobilă! Generalisată în decurs de câțiva ani ar putea realiza ideea măreață. Est deus in nobis!

Marele Andreiu supraveghia administrația și instrucția cu ochi de Argus. Când înțelese că socotelile nu se conduc cu acuratețe, fixă ziua și avisă epitropia să-l aștepte în Brad, să-i dea seamă despre chivernisirea talentului. Dar boala îl rețină. La inaugurare trimise pentru fondul gimnazial 2000 fl.; dispuse prin testamentul seu, ca programa anuală a gimnaziului să se tipărească totdeauna gratuit în tipografia sa; iar din „fondațiunea Șaguna“ gimnaziului nu odată primi ajutoare însemnate.

Pe profesori îi ndatorase, ca în fiecare lună să prezenteze conspect special despre materialul parcurs din singuraticile obiecte ce se propuneau. Introdusesse plan stabil de învățământ deja la înființarea institutului.

Eppul Popasu, conștiu de însemnătatea aparatelor de învățământ, contribuă cu 50 fl. la colecta întreprinsă cu ocaziunea unui congres național bisericesc prin dep. Gerasim Candrea. Din colecta aceasta s'a procurat o mașină electrică și alte aparate.

Eppul Ioan Mețianu vizită gimnaziul la 1878 dimpreună cu protosincelul Iosif Goldiș și-i dăruie 2 obligații de stat à 100 fl. l-a mai dat și alte ajutoare atât ca epp cât și ca mitropolit.

Lui Amos Frâncu i se votase 500 fl., competențe de drum, diurne și paușal pe mai mulți ani ca președinte al comisiei școlare. Dar, când a înțeles despre aceasta a zis: „N'am muncit pentru bani, ci pentru cauză. Sunt respătit, că mi-a succes. Văd aprinsă lumina, care va lumina veacul meu. Abzie de cele 500 fl. în favorul fondului gimnazial. Crească, înflorească!“

Vicențiu Babeș, cel acum de 80 ani, mijlociă în Pesta ridicarea intereselor fond. gimn., corectă adresele de mulțămintă ale reprezentanței, dădea informațiuni, când se ivia câte un binefăcător de felul cavalerului Georgiu de Popoviciu din Stroești (Bucovina), despre care reprezentanța gimn. nu știea cine e și de unde e, și căută caligraf pentru ele: „căci — scrie Babeș — boierii Bucovinei țin mult la formă și exterior, precum caută la consecuință în stil“ (Epist. dto Pesta 3/15 aprilie, 1874.)

Membrii comitetului, spre a lor einste fie zis, și drept impintinare celor următori, își țineau de deosebită fală să participe la ședințe, totdeauna gratuit. Am cunoscut însu-mi un țeran, pe fer. Iovu Lezing, din Călăstău, care 13 ani, cât l-am urmărit cu privirea, nici odată n'a lipsit de la ședințele reprezentanței și comitetului. Și când m'am informat mai deaproape despre trecutul lui, am aflat, că el tot așa de zelos a fost de la înființarea gimnaziului. Remunerația lor eră conștiința liniștită, că și-au împlinit datoria.

Corpul profesoral s'a declarat la 1872, fără nici o remunerațiune, ori relut și fără a se 'nmulți personalul didactic, care constă numai din protopresb. director Nicolae I. Mihălițianu și 4 profesori, că deschide cl. a V gimn. și o și deschiseră pe a. 1872/3.

Astfel din zelul și dragul profesorilor, față de progres într'un an a fost în Brad și cl. V gimn.

Veteranii profesori de azi: G. Părău și Const. Costin, când după serviciu de 10 ani, ajunseră cu salarul de 600 fl. să li se urce de decenalul de 100 fl. la 700 fl. câțiva ani se 'ndestuliră cu urcarea „în principiu“, iar cu cea „în numerar“ așteptară până ce fondul gimnazial ajunse în poziția favorabilă de a le putea solvi.

Astfel, prin interes comun, prin dragoste obștească față de cauză, gimnaziul nostru prinse rădăcini, începă să vieze și azi, după 35 ani de esistență, cu drag privește asupra trecutului seu și cu încredere în viitorul seu, căci o națiune, un popor întreg se consideră patronul seu.

Aș putea înșiră și alte acte generoase, cari dovedesc interes, dar nu vreau să ating pietatea nimenui. Dzeu toate le știe și după vrednicie va respăti fiecărui!

În unele privințe stările par a se schimbă...

Străinii își iubesc tot mai mult așezămintele lor. Sunt convinși, că educațiunea adevărată — corresponszetoare firei etnice și sufleteste a indivizilor — se dă numai în institutele cu caracter național. Deci se feresc de institutele noastre. Numai rare-ori rătăcește prin ele câte un ovreu, care pe lângă limba maternă își însușește și pe a statului și pe ceea a poporului în mijlocul căruia trăește. Astfel să nu ne mirăm, că statul îl stăpânește, pe noi ne aservește, iar religia și străbunii sei și-i venerază.

Noi, pare-mi-se, prea mult ne sbatem după institute străine, în deosebi inteligența noastră, iar de ale noastre nu ne interesăm de ajuns; de și trebuie să știm, că adevărată educație primim numai în institutele noastre naționale-confesionale, în limba noastră maternă cea mult dulce și frumoasă.

Chiar și în administrația și credințele reprezentanței se incuibă nepăsarea. De 14 ani urmăresc constituția acestui institut, cu care ne fălim, și n'am văzut barem odată majoritatea recerută.

Se pare că ambiția de a fi membru în corporațiunile institutelor noastre publice, nu încălzește destul inima și mintea oamenilor noștri culți și de poziție. Inteligența și aristocrații altor neamuri conlocuitoare să ne servească memento, căci suntem responsabili pentru faptele noastre.

De sigur alt avânt, vrednic de o cauză săntă, va luă institutul nostru, îndată ce cei 72 reprezentanți aleși, lamura fruntașilor zarandani, barem o zi pe an ar jertfi pentru cauza gimnaziului nostru.

Progres urmează numai din interes.

(Finea va urmă.)

Dr. P. Oprișă.

Maesime.

Amorul e orb; gelosia are patru ochi.

*

Trebue să imblătești multe paie, pentru ca să iese puțin grâu.

*

Bucătarul bun nu trimite mâncarea pe masă, înainte de-a o fi gustat.

Devale.

Nu-mi mai cereți!

*Amintiri din alte vremuri,
Flori ce creșteți pe-un mormânt —
Nu-mi mai cereți să ve cânt!*

*Nu mai știu nimic, nimic
Din ce am știut de rost —
Din ce-dată va fi fost.*

*Și de-a mai ramas vre-o urmă
De durere ori de dor —
Tot nu simt acei ce mor.*

*Tinereța-a fost un vis
Și norocul cē-a trecut
Nu-l mai întâlnești mai mult.*

*Remâneți cu Dumnezeu —
Amintiri, eu am murit —
Nu cred să ve fi trăit.*

*Ve zăresc numai ca 'n visuri
Ce dispar în dalbe zori
Ca o rouă de pe flori.*

*Amintiri din alte vremuri,
Flori ce creșteți pe-un mormânt,
Nu-mi mai cereți să ve cânt!*

V. B. Muntenescu.

B a b a S ă l e u ța.

(Traducere din nemțește.)

A fost odată, și nu e mult de-atunci, a fost o fetiță frumușică și curățică, dar care eră în stare să plângă jumătate ziua, dacă vedea în mânilor altelei fetițe o jucărie mai frumoasă decât a ei; ori stetea bosumflată și nemâncată ziua 'ntreagă, dacă copila vecinei avea haine mai frumoase ca ale ei, când mergeau la școală sau duminica la biserică.

Eră copil unic, al unor părinți harnici și cinștiți. Tatăl slugiă statului și ajunsese la un post bun cu leafă mare. Atât el cât și soția sa iubiau la nebunie pe Marioara lor și ca să n'o vadă plângând sau nemâncată, îi făceau toate plăcerile și tot ce le prisosiă din leafă cheltuiau pentru capriciile ei.

Nu e vorbă, își cam dedeau seamă că-ș creșteau copila în chip greșit și de multe ori se hotărîseră să 'ntorcă foaia; dar când începea pisicuța să se lingusească, ori o da 'n plâns și post și bosumflături, își perdeau bieții părinți toată tăria și îi dedeau tot ce-ar fi cerut și ori cât ar fi costat.

Când se făcu Marioara fată mare, domnișoară mândră și chipeșă, se prezintă la tatăl ei un pețitor. Bărbat potrivit ca vârstă, cu frumoasă poziție socială și purtări esemplare.

„Domnul meu, zise bătrânul luându-și ochelarii de pe nas, că de-aproape vedea și fără ei, dta imi pari un om cinstit și după cum văd ai venit să-mi ceri fata cu gândul că o vei putea susține. Sunt și se dator să te luminez: Fiica mea e foarte luc-

soasă. Soția mea și eu am fost părinți slabi, i-am cedat în toate și banii cari ne-au prisosit în căsnicie, în loc să-i depunem, i-am dat pentru împlinirea poftelor fetișoarei noastre, așa încât nici zestre nu i-am adunat.“

Pețitorul înse neluând seama la aceste mărturisiri, respuse că la zestre nici nu s'a gândit, că-i place fata și că el va munci și se va sili să câștige atât încât dșoara Marioara să aibă și de-acî 'nainte tot luxul dorit.

Atunci bătrânul induioșat se învoi și peste câteva luni se și făcu nunta.

La 'nceput tinera păreche trăia în ferioire. Marioara eră încântată de a putea face vizite în cele mai scumpe și elegante haine, dând astfel tonul în ale modei, iar bărbatul ei eră mândru de-a avea așa o soție frumoasă, pe care toți o admirau.

Afară de aceasta el se mai bucură văzând că socru-seu se înșelase în temerile lui, de oare ce Marioara nu-i cerea prea mulți bani pentru îmbrăcăminte. Nu știea înse bietul că se lipsiau bătrânii de multe lucruri necesare, numai și numai pentru ca fiica lor să-și poată face luxul. Și tinera femeie, care se dedase așa de mică, primiă jertfele părinților sei, ca un ce foarte firesc.

Câțiva ani au trecut astfel până când, mai intiu mama și curând după dânsa și tatăl Marioarei, obosiți de greul vieții, adormiră pentru vecie, iar ea remase foarte amărită, căci pe lângă părinții scumpi, pierduse și singurul sprijin al slăbiciunilor ei.

Simțea ea că soțul nu va fi așa de îngăduitor și 'ntr'adevăr acesta remase ca 'nlemnit, când văzdu pentru prima dată la ce sumă enormă se urcă socoteala lunară pentru îmbrăcăminte și încălțăminte ei.

O rugă îndată să se modereze, asigurând-o că nu-i va fi cu puțință, să mai plătească o a doua oară, astfel de sume.

Ea se arată cuminte și supusă, făgăduind că va cheltoi numai cât îi va permite dânsul, dar la sfârșitul unei socotelile erau poate și mai mari.

Atunci se supără bărbatul reu de tot și se vede c'a certat-o strașnic, de oare ce cu ochi roșii și umflați de plâns eși Marioara din casă și plecă suspinând, așa încotro o duceau picioarele până când, obosită de o cale lungă, se trezi afară din oraș pe malul unui lac; nenumerate sălcii își ogindiau pletele în apa lui verzuie și nu prea limpede și sub una din acele sălcii se așeză nevestica noastră începând a plânge și a oftă din nou.

Se simțea tare nenorocită cu un bărbat care i se părea că n'o mai iubește de loc, de oare ce nu vrea și nu știe să-i scoată din pământ și din piatră banii care-i trebuiau ei pentru haine și podoabe.

Și tot gândind la nenorocirile ei și la viața întunecată ce-o așteptă de-acî 'nainte, începū a vorbi singură cu glas tare: „Mai bine să mor, zicea ea, decât să umblu în zdrențe! Uf de n'ar fi apa așa urită, mai bine m'aș inecă decât să me 'ntorc acasă!“

N'apucă să-și isprăvească vorba și auzi un ris batjocoritor, iar când se 'ntoarse, de după sălcie rânjiă la ea o babă bătrână ca lumea cu obrazul negru și sbârcit. „Hi, hi! ridea baba, te cred draga bunicăi, așa frumoasă cum ești și cu așa haine scumpe cum să-ți vie să te-arunci în apa asta rece și murdară.“

Nevestica se sperie grozav, că sră și urită baba,

și avea hainele și cârpa de pe cap și papucii tot din scoarță de salcie și săriă săriă mereu de gândiai că e pusă pe droturi.

Marioară se uită cu scârbă la ea și își întoarse capul, iar baba zise mahnită: „Nu te 'ntoarce-așă scârbită, că mai știi n'aș putea să-ți ajut?”

Marioara se sculă atunci, cuprinsă par că de frică, și o întrebă cine este.

„Sunt o zină”, răspuse bătrâna, iar pe nevestică o umflă risul și în sine se gândi că arată zina mai mult a mama pădurii.

Baba îi ghici gândul și elatinând din cap zise: „Voi oamenii ve 'nchipuiți zinele tot tinere și frumoase, dar sunt ele multe și bătrâne și urite. Uite, fiecare din aceste sălcii își au zina lor. Eu sunt baba Sălcuța și me țin de pomul sub care-ai șezut. Salcia e vechie, sunt și eu bătrână și când se va uscă ea, voi perî și eu, dar până e ea verde trăiesc și am putere ca ori ce altă zină. Tu te purtași urit cu mine ș-ar trebui să te las în părăsire, dar am cunoscut pe tatăl teu pe când erai tu abia de-o șchioapă. El se plimbă odată p'aici tocmai când niște copii rei s'apucară să dea foc salciei mele. Aprinseseră paie la rădăcină; imi eră viața amenințată. Ș-atunci veni tată-teu, luă un hârb ce gâsi la îndemână, cără apă și stinse focul scăpându-me astfel de la moarte. De-atunci îi sunt recunoscătoare și-aș fi mulțumită să-ți pot respăti ție binele ce mi-a făcut el. Spune-mi acum, ce-ți dorește inimioara?”

Marioarei i se părea că visează, nu știe ce să mai creadă. Dar la urma urmelor zise și ea cu sfială: „Poate că tot nu vei fi în stare să-mi îmiplinesți dorința, căci nu cred să fie lucru ușor a preface gândul și voința unui om și eu nu-mi doresc alta decât ca soțul meu să se schimbe, să me iubească orbeste cum me iubiau părinții și să fie sclav supus voințelor și dorințelor mele.”

— „Mai ușor lucru nu se poate”, draga mea, zise baba și rupând o crenguță din salcie, îi dete următoarea-nvățătură: „Ține această nuelușe, cu care în fiecare noapte ai să-ți bați bărbatul fiind el adormit. Dar să dai cât poți de tare, fără grije de-a-l deșteptă și nici să nu te sperii de i se va face dungi roșii pe spate, că până dimineată trec ele de pe piele și îi rămâne numai voința bătută și încovoiată. Și pe când dai cu nuelușa într'ansul, gândește-te la tot ce dorești să-ți îmiplinescă. Dar știi, nici prea mult să nu te intinzi, mulțumește-te cu mai puțin. Și când vei mai avea vre-o dată nevoie de mine, vino aici, lovește de trei ori cu nuelușa în salcia mea și strigă de trei ori așa:

Zină Sălcuță,
Din strimta-ți căsuță,
Ieși la lumină
Și doru-mi-alină.

Ș-acuma du-te cu Dumnezeu!”

Salcia își plecă, peste stăpâna ei, ramurile până la pământ și când și le respiră iar, baba Sălcuța nu se mai vedea.

Marioara se 'ndreptă repede spre casă, nerăbdătoare de-a încerca puterea nuelușei.

Chiar în acea noapte se strecură tiptil la patul pe care soțul ei odihniă și urmă tocmai sfatul babei. Când văzù inse dungile sângerânde pe umerii adormitului, o cuprinsă totuș remușcare și nu mai putu adormi de spaimă.

A doua zi, cum dete ochi cu soțul ei, acesta o rugă să-l ierte că fusese așa de aspru. Îi spuse c'a câștigat niște procese mari (că eră avocat) și că va putea ca să-și comande rochii și găтели de tot felul.

Nevestica eră încântată de așa izbândă și ori de câte ori i se părea că soțul nu prea vrea să-i îmiplinească o cerere, întrebuintă noaptea nuelușă și-a doua zi toate îi mergeau pe voie.

Munciă bărbatul din respuțeri, se 'ncercă cu tot felul de procese, numai și numai ca să 'miplinească poftele soției sale, în fața căreia îl ingenunchiă o putere nevăzută.

Ea făcea lux din ce în ce mai mare, avea acum cai și trăsură și casă frumoasă și haine tot mai scumpe. Se credea fericită și din ce îi dedia bărbatul mai mulți bani, tot mai mulți cerea, iar el slăbise grozav de-atâta muncă și la urmă începuse a primi și procese necinstite, numai și numai ca să scoată bani.

Confrații îl batjocoriau și-l porecliseră balaur-nesățios. Pe el îl jigniau destul glumele prietenilor, dar n'avea ce să facă, nevasta cerea bani, trebuia să lucreze din greu. Și lucră și se frământă până când căzù la pat.

Marioara desperată chemă pe cel dintiu medic din oraș, care-i spuse că soțul ei și-a slăbit trupul cu munca și creerul cu gândurile și că prin urmare are trebuință de liniște desevărsită și îndelungată și chiar când va fi de tot sănătos, să nu-l mai lase să lucreze atâta. Îi prescrise apoi niște prafuri ce avea să ia la ceas și plecă.

Remânând singură Marioara, își aduse aminte de nua și se gândi că aceasta îi va ajută poate și de astă-dată.

Noaptea se apropie binișor de patul bolnavului și începù a-l lovi, tot gândind și dorind ca până a doua zi să fie iar sănătos.

Dar n'apucă să-l lovească de câteva ori și se ridică nefericitul din așternut voind să plece și strigând: „Unde-mi sunt actele — trebuie să me duc la tribunal — trebuie să muncesc — trebuie să câștig — nevasta vrea bani — lăsați-me — lăsați-me!”

Și se luptă cu soția sa care îngrozită căută să-l liniștească și să-l oprească în pat.

Vecinii auzind strigăte, veniră într'ajutor, chemară și un medic și cu mare greutate isbutiră să-l potolească.

Marioara îl lăsă apoi în paza unei vecine și plecă cu spaima 'n suflet, afară din oraș la lacul cel cu sălcile.

Se oprì la cea cunoscută și lovind-o de trei ori cu nuelușă, de trei ori strigă cu glasul înecat de lacrimi:

Zină Sălcuță,
Din strimta-ți căsuță,
Ieși la lumină
Și doru-mi-alină!

Și după ce strigă astfel pentru a treta oară, scoarța salciei se crăpă puțin, iar baba Sălcuța scoase capul și privi cu mirare.

— „Ajută-mi, scapă-me de nenorocire, strigă Marioara, bărbatul meu zace greu holnav, crezi oare că-l voi pierde?”

— „Azi nu, mâne nu, respânse bătrâna, dar poate în curând.”

Marioara ingenunchiă și cu lacrimi ferbinți se

Furtună casnică.

rugă: „Nu vreau, nu vreau să moară, scapă-mi-l, ține-mi-l în viață!”

— „Eu nu am nicio putere, viața lui e în mâna ta; sau arunci nuiua în lac și părăsești luxul și zadarniciile sau vei ingenunchia în scurt timp la groapa soțului teu, muștrată de gândul că tu l-ai omorât.”

Cu un strigăt de durere se ridică Marioara și după ce aruncă nuiua în lac, alergă în goana mare acasă și zile și nopți de-arândul nu se mai urni de la căpătiul bolnavului.

Acesta după câțva timp se însănătoșă și numai ca de un vis urit își mai aducea aminte de suferințele trecute; iar fericirea, ne mai având a se teme de nuielușe, reintră triumfător în căsnicia tinerilor noștri.

O. Maior.

Feciorul Sofrăniei.

Ierte-l Dzeu, bun și frumos om a fost. De și e as-trucut de douezeci de ani, de și se strecurară două decenii, de când s'a despărțit de casa lui, femeia sa și pruncii sei, la cari privia ca sgârșitul la scumpe-niile sale, — cu toate astea așa viu îl păstrez în memorie! O figură simpatică. Statură mijlocie, dar mai mult nalt, decât scurt. Spătos cum a îndatinat a fi Românul. O frunte lată, sub care două trăsături negre, sprincenele se lăsau puternic pe doi ochi albaștri. Musteață ca tăciunele. Proporțiune strictă. O intrupare a frumosului eră. Îl chemă Sofroniu.

Tatăl seu — Mitru Popii — se uită cu mult drag la el, doară asta eră feciorul mai mare. Și nu fără dreptate. Casa lor eră doară opera lui. Șirul de grajduri, cămări șel. ce împrejmuiu locuința lor cea cu cinci apartamente, încă erau de mâna lui ridicată. Măestria aceasta Sofronica n'o învățase de la nime, tatăl seu „cel cu punga mare” — cum îl știeau toți pe Mitru Popii, nu și-ar fi dat pentru lumea toată băiatul lui de lemnar, ori zidar, avea el din ce trăi. Așa s'a născut Sofronică isteț și dibace pentru toate și în toate. Aplicare avea el.

Dar în urma darului primit de la Dzeu, știea el, nu numai ridică zidiri, ci făcea pe neobservate ori ce unealtă economică. Pușcă apoi la țintă mai bine ca un major. Din distracție numai, se puneă să coboare vrabiile din aer. Iepuri n'au scăpat nici odată de glonțul lui. Aceasta dibăcie a făcut din el — gornic. Bat-o focul gornicie, la multe rele l-au mai dus.

Pe lângă ochiul ager, mai avea el brațe tari, cu cari întrecea în lucru — pe ori cine. Când cosiau, brazda cea dinainte eră a lui. Om harnic eră în puterea cuvântului, dar îl și avea drag tatăl seu. Și cum să nu-l iubească omul pe un prunc ca ăsta, cu care își câștigă toate, toate. L-au făcut din calie ce eră tatăl seu — om de frunte. Dar nici Mitru Popii nu eră ca alții, ce stringea azi, puneă el alături de ce-a cules eri și la săptămâna se alegea cu o grămadă. Săptămâni sunt patru într'o lună, luni sunt 12 într'un an, ani avea Mitru Popii destui, deci grămada s'a mărit și punga s'a umplut. Dar nici nu stringea el dagiaba. Avea patru feciori și peste ei și o fată, care s'a măritat și a încununat-o Dzeu și pe ea cu patru feciori. Frații ei încă ajunseră cu

vremea tată la patru, poate și și mai mulți copii. Iată deci că din ajuns eră la douezeci, și astea-s guri. Deci nu ne mirăm de fel că Mitru Popii eră așa zelos.

Să-l vedem pe harnicul acesta mai de-aproape. Ierte-l Dzeu, bun om a mai fost. În sat a ajuns cu vremea, cel mai de frunte. Nu prea eră înse prin jur de felul lui. Una nu le cam plăcea consătenilor de „bogătanu” lor, și anume din pricina că eră strict, obiceinuise a sbiciui prea reul; al seu îl îngrijia și apăra mai bine ca toți.

Eră înse o zi de împăcare, când se 'nveseliă întreg Israilul, sătulețul, în jurul căruia își avea Mitru Popii averile sale. Acea zi eră: Craciunul. Mare și minunată zi eră aceasta pentru cei mai lipsiți.

Încă de cu vreme se 'ngrijă bătrânul să-și isprăvească toate lucrurile, ca așa încă înainte de-apusul soarelui să poată începe actul — îndurării. Nevestelor le puneă în gând, să gate tave, tăiere, le spunea să nu se uite a cobori spinările de la fum. Pe cel mai vânjos dintre servitori, îl însărcină cu luarea greutăților (pietrilor) de pe buțile cu curechii, ca așa să i-se inlesnească împărțirea. Când toate acestea erau gata, anunțau jertfitorului că poate începe — milostenia. Toți servitorii și-i trimitea prin sat, dar nu cu mâna goală. Ușa de la — poartă avea de lucru! Asta o făcea Mitru Popii nu odată, ci mai de multe ori. — Pomelnicul lipsiților îl compunea cutareva ce știea cum stă mai bine satul. Împărția el cu ocaziuni de acestea câte-un porc întreg, poate și din altul jumătate, dară mângăiere eră pentru el, când auziea în biserică cântându-se „fericiti sunt cei milostivi, că aceia se vor milui”. Ast mod îl află bătrânul mai potrivit pentru a mulțumi lui Dzeu pentru binefacerile ce — le dă.

Când îl obosiă lucrul, se lăsă pe-un scaun și câștigându-și putere nouă împărția mai departe... milă. Tot ce mergea din casa lui — nu rămânea nesărutat. Unuia îi-o sărută pentru iertarea păcatelor tătâne-seu, altuia pentru toți morții sei. Unuia pentru rodirea țarinelor, pentru sănătatea celor ce se țin de el, altuia pentru nebolirea vitelor sale.

Așa învioră Mitru Popii fețele lipsiților sei, prin ce uitau ei că-i „bătrânul” cum îi mai zicea ei — câteodată din cale afară reu. Dar nu se înstrăinau locuitorii de el și pentru aceea, deoarece le dădea de lucru din vremea ce se topia zăpada pân' ce pică jer.

În școala asta și-a crescut acest venerabil fruntaș copiii sei, cari dacă poate nu au știut prețui faptele părintelui lor, doară nu se vor uită nepoții a o face aceasta. Ierte-l Dzeu pe acel încăruntit, bună impresie își mai face și azi când te gândești la el. Cel mai bătrân elev al școalei lui a fost Sofrănică, care precum zisei mai sus devenind — gornic, a deraliat de la calea cea dreaptă, a primit postul de șef la „frați la masa asta 'ntinsă la pocalul ăst frumos”. Azi așa, mâne așa și iată-l dus — în mormânt jelit de soție cu patru copii.

Dzeu e bun! În cele mai grele primejdii vine și te ridică. Cei patru mititei de odinioară, ajunseră oameni mari. Unul pe 'nsurate, altul nu departe de vremea aceea, mai avea un an la popie și iată-l gata și el. Cel mai mic voinic de la fire, a îndrăgit tunul, pușca și comanda și s'a dat ostaș. Aștia-s trei; cea mai mare-i fată și iată-i patru. O mamă bună au toți, care nu se scoală și nu se culcă fără ca să-și

roage ingerul să-i mijlocească bunătate, revărsare de belșug pentru fiii sei.

Eră postul mare. Feciorul ei mai mare — cel de la popie — îi serie că vine pe praznic acasă. La ziua hotărâtă, îl așteaptă. Postul pe cei credincioși — îi descoardă puțin, dar nora Mitruului Popii e tare din fire, ea nu-l simte, s'a obicinuit cu el. „Doamne Doamne — zicea buna mamă când își vedea feciorul cel de la popie — eu-s alta, dacă sosești tu acasă“. Iuon adevărat aducea acasă dragoste evanghelică și-o împărtășia fără cruțare.

Cucul sosise de peste mări, cântă decum băteau zorile la resărit pân' pe noptate. Câmpurile presărate cu niște floricele azurii — paștile găinilor — cum le ziceau oamenii, își întineriau sufletul. — Eră ziua invierii. Feciorul — cel de la popie — evlavios din leagăn, încă de seara rugase pe mamă-sa să-l trezească, ca stihurile invierii să le înceapă el. L-au sculat. — Erau Paștile. Cucușii sosesc, soarele maiestros se urcă pe la colțul casei. Toți în haine de serbătoare se dau spre locul de unde se aude toaca. Biserica plină — ca la Paști, strana asemena. În strană un tiner blond cu părul în cărare, întoarce cu o față serioasă la file unse din cărți din veacuri. E figură nouă pentru unii. Alții îl știu cine-i, unii nestimpărați imboldesc pe cei din apropiere întrebând, cine-i diaconul acela?

— Nu-l cunoști? răspunde altul.

— De unde să-l cunosc? — Măi d'apoi că-i dintr'un sat cu tine! Se poate — zice mirându-se. Ba da, adă-ți numai aminte, cine poate fi! — Se gândeste puțin. Înzedar, nu-i venia în minte cine poate fi. Un prieten din dreapta, nu-l lasă să se trudească mai mult, ci-i spune că-i feciorul Sofrănichii. Ca trăsnet stată Ioana prescurăriții când auzi, că cel ce cântă în strană e Iuon, cu care și-a petrecut el copilăria. Ce mângâiere!

În biserica femeilor — cum o numesc credincioșii — într'un colț o femeie cu față brăzdată privește spre strană, cu ochii scâlțați în lacrimi. Inima îi crește când îl vede, bucuria i se potentează, când femeile din sat o iau în cerc și îi laudă feciorul, rugând toate pe Dzeu — să-i ajute! — Sermana mamă! Bucuria ei se topește în șiroiu de lacrimi. În tăcerea adâncă, cu câte-o lacrimă în ochi, își dăpână trecutul, viitorul și-l vede printr'o prizmă măgulitoare. Șterge stropii de lacrimi. — Într'asta cântă feciorul irimosul invierii. Toți îl iau la țintă. Pentru mamă-sa totul eră o clipă de fericire. Cloccotiau în peptul ei valurile petrecute ale vieții. Se stingeau toate în — feciorul ei.

Tasăd 30 august n. 1904.

Petru Popa.

Căpitanul Mărginean și tureii.

Baladă populară.

Colo 'n jos pe uliță,
Pe uliță
'N Bistriță,
Trimbițașii trimbițau,
Dobașii marșuri băteau,
Cătanele marșălian.
— „Da di ce marșăluiau?“
— „Da la Bosnea se duceau“.

Cum merea,
Cum se ducea,
Toată lumea imi jăliă,
Imi jăliă,
Și imi plângea,
Și văi de lacrimi curgea.
Numa unu nu-mi plângea,
Făr' cântă
Și chiuiă,
Făr' cântă
Și fluera,
Și la șarje poruncia:
„Șarjelor,
Voinicilor,
Grijiți de cătane bine,
Că iat' brigaderu vine,
Și me ia 'n răport pe mine.
In 'n răport oi u răportă,
Că voi in vezi nu viți da,
Nice prinși
Și nici inchiși;
Și-apoi oi mai răportă,
Că 'napoi nu-ți înturnă,
Pân' turcu nu-ți alungă,
Din pământu creștinesc,
Din pământu strămoșesc.“

Iar o șarjă-i respundea:
„Marginene căpitan,
Am un copilaș de-on an,
Și jur să nu-l văd șohan,¹
De n'apoi oiu înturnă,
Pân' zece turei n'oiu pușcă,
Pân' alți zece n'oiu tăi.“

Altă șarjă-i respundea:
„Capitane,
Domnule,
Să trăești,
Să boerești.
Pe noi să ne cărmuești,
Că până ni-i cărmui,
De nici o frică n'om ști,
Că până ni-i porunci,
Ce-om găsi
Tot om zdrobi,
Ce-om vedea-om țalui,
Ce-om vedea-om fugări,
Până vestea ne-o cși!“

Altu iară-i respundea:
„Dragul meu de căpitan,
Abia cătănesc de-on an,
Dar să nu me 'ntorc șohan,
Dacă nu te-oiu ascultă,
În toată viața mea“.

Căpitanu,
Mărgineanu,
Astea cum le auziea,
La armade poruncia,
Să pornească cătinel,²
Cătinel,
Tot după el,
Că turcu-i mare mișel,
Și poate să mi-i zărească,
Și poate să-l țeluiască.

Cătanele-l ascultă,
Și încet marșăluia,
Până 'n Bosnea ajungea,
Cum acolo ajungea,
Cu turcii mi se bătea.
— „Ai noști, Doamne, ce-mi făcea?“
— „Da pe care mi-l vedea,
Pe la pept mi-l țaluiă,
Pe la cap mi-l nimeria,
De veste li se ducea,
Că țundrașu săracu,
Und' gândește,
Nimerește,
Și ce prinde,
Tot zdrobește!“

Cul. de:

Theodor A. Bogdan,
învățător în Bistrița.

¹ Nici odată.

² Incetinel.

SALON.

O bucată de lectură greșită.

În vara anului 1895 asistasem la examenul fetițelor de la institutul de fete de sub direcțiunea doamnei Tonegariu din Curtea-de-Argeș.

La acest examen se cetii — într'altele — și o bucată, cum doi călători, unul cu două, celalalt cu trei pâni în traistele lor, se puseră după o călătorie mai îndelungată la gustare, și cum un călăreț găsimdu-i își ceru permisiunea să guste din a lor și dimpreună cu dâșii, iar după gustare dădu o monedă de 5 lei celui cu trei pâni și să îndepărtă.

Cel cu trei pâni oferii din aceasta sumă celui cu două, 2 lei, zicându-i: eu am avut trei pâni tu două, prin urmare împărțirea e dreaptă.

— De fel nu, reflectă cel cu două pâni, eu cer jumătate!

Neînțelegându-se, conveniră ca judecătorul de ocol din târgul unde într'aceste ajunseră, să le facă dreptate.

Judecătorul adjudecă prin sentința sa celui cu două pâni 1 leu, iar celui cu trei pâni 4 lei, pe motivul că imbucătățindu-se fiecare pâne în trei părți, cinci pâni vor da cincisprezece bucăți, dintre cari pe fiecare consumat cad cinci părți. Luând în considerare că din cele șese bucăți ale călătorului cu două pâni, călărețul n'a consumat decât una, iar din cele nouă ale celui cu trei pâni, patru.

Bucata se 'neheia cu învățătura morală, că „nemulțămătorului i se ia darul.“

După terminare pusei fetei — care cetii aceasta bucată, — întrebarea, că oare ce a plătit călărețul celor doi călători, prețul pânei sau bunăvoința lor cu care i-a dat-o?

La întrebarea pusă toată clasa în cor imi răspunse, că bunăvoința. Dacă e așa, — continuai eu adresându-me către fete — atunci să-mi răspundă care știe, dintre călători carele a avut mai multă bunăvoință, cel cu două ori cel cu trei pâni?

Amândoi, imi răspunseră toate fetele împreună.

— Ei dar atunci cum rămâne, doamnă directoare, cu învățătura morală, întrebai privind spre catedră.

— Să fie al naibei de bucată, — imi reflectă doamna Tonegariu, — o voi șterge din cartea de lectură.

— Nu, doamnă, această să nu o faceți, bucată e admirabilă în acest mod întreprinsă:

Ca învățătura morală să-i servească înse, că nu tot ce ni se pare a fi drept, e drept și înaintea lui Dumnezeu, — încheiai eu.

Dr. Dimitrie Magdu.

Când zicem cuiva „reu crescut“, nu rușinăm părinții, ci societatea, fiind că copilul în formațiunea lui de om în sinul ei își face educația și față cu puterea societății iniurierea părintească dispore.

Cornelia Emilian.

Dragostea sfințește alegerea.

Pentru ca o căsătorie să fie fericită, trebuie să fie bazată pe o afecție reciprocă. Soții cari se iubesc pot să supoarte loviturile soartei; dragostea este puternică ca moartea, bine înțeles dragostea adevărată, mare și curată: nenorocirea nu face decât să-i mărească puterea.

O căsătorie, în care dragostea nu există decât la unul din soți, nu prea are șanse de fericire; se poate înse întâmplă ca să fie fericită, de oare-ce de multe ori dragostea unuia creiază și pe a celuilalt. Căsătoria, în care dragostea nu există la nici unul din soți, me înspăimântă, și voi adăogă chiar, că oamenii cinstiți ar refuză să contracteze o asemenea legătură.

Știu că este considerat drept un spirit romantic, acela care încurajează căsătoriile din dragoste. Regina Victoria a Angliei, eră mult vorbită la curțile europene.

Ea n'a opus nici o împotrivire la căsătoria fiicei sale Béatrice (astăzi văduvă), cu un prinț de Battemberg. O mesalianță! Prinții de Battemberg erau eșiți dintr'o căsătorie morganatică.

Prințesa Luiza a fost autorizată de muma sa să ia pe marchizul de Lorue. Și nepoata împărătesei Indiilor, fiica prințului moștenitor de atunci, putu să-și aleagă ca soț pe ducele de Fife pe care îl iubiă.

Eu cred, că defuncta suverană își amintia de fericirea pe care a gustat-o trăind cu soțul seu și voiă să vadă la alții bucuriile pe care le avusese ea.

Ori-ce ar fi fetele, prințese sau țărânce, nu trebuie să suferă să li se zdrobească inclinările lor, impunându-li-se o căsătorie de ambiție, sau de interes. Trebuie dragoste în căsătorie; numai căsătoria bazată pe o dragoste reciprocă, poate să dureze.

Din nenorocire, se întâmplă câteodată, ca femeia să ignoreze ce este adevărata dragoste.

Sunt fete tinere, care iau drept dragoste, sentimentul de mulțumire ce-l încearcă pentru acela, care le fletează vanitatea, spuindu-le vorbe dulci și frumoase. Bazate numai pe acest sentiment, amăgite ele înse-și, crezând că e dragoste, și-l aleg de soț, și după căsătorie își dau seama bine ce au făcut și încep regretele. Atunci natural, că începe un infern și pentru ele și pentru alesul lor. De aceea e bine, ca numai când o fată e perfect asigurată că iubește pe un bărbat, atunci să și-l aleagă de soț, pricinuind astfel o dublă fericire. E greșită credința, că dragostea vine după căsătorie. Căsătoriile bazate pe această credință, nu prea au șanse de fericire.

Gugetări.

Vremea dă semnal de joc și prinzându-se în horă, sărăcia se ia de mână cu munca, munca cu bogăția, bogăția cu luxul și luxul cu sărăcia.

Voltaire.

*

O lacrimă vărsată, e o durere mai puțin.

Paul Foucher.

*

Dintre toate ființele de pe pământ, femeia e cea mai rea, îndată ce încetează d'a fi cea mai bună.

Privat d'Anglemont.

LITERATURĂ.

Limba română poporană și dialectul sicilian. În. Pr. S.Sa dr. Victor Mihályi de Apsa, arhiepiscopul și mitropolitul gr. c. din Blaj, îndemnat de dragostea sa pentru știință, a dat ajutorul trebuințelor unui harnic profesor din Blaj, dlui Alesiu Viciu, să poată merge în Italia spre a face studii asupra dialectului sicilian. Dl Viciu a petrecut astfel o vară întreagă în Sicilia, a făcut cunoștința celor mai de frunte profesori și alți învățați de acolo, cari i-au dat foarte afabil mână de ajutor la îndeplinirea problemei sale; a studiat literatura dialectului sicilian mai ales în cele trei centre culturale: Catania, Messina și Palermo. Resultatul studiilor sale ni se prezintă acum într'un volum publicat la Blaj sub titlul pus în capul acestor rânduri. În prefața acestui studiu, autorul scrie: „Încântat de farmecul melodiei, ce-i proprie graiului sicilian, am ramas uimit de fenomenele fonetice așa de analoge cu ale noastre, încât fără esagerare pot zice, că aproape toate nuanțele noastre fonice le surprindem și în dialectul sicilian; iar gergurile și subdialectele sunt varii și numeroase, ca și ale noastre: aproape fiecare comună și localitate își are ceva propriu și de interes special pentru noi Români”. Iar în „introducere” zice: „Nexul între limba noastră și dialectul din Sicilia este *originea comună*, care este limba rustică sau vulgară. Se știe că plebea chiar și în Roma vorbea limba oscă și volscă, se desfătă în „atellanare” serise și reprezentate în limba oscă, pe când clasa cultă singură folosiă limba latină... Limbagiul Oscilor și Volșcilor a ramas în floare și după ce imperiul roman a început a decădea și deveni *mama* limbei italiene vulgare... Cu acea limbă vulgară desvoltată din umbrică, volscă și oscă au venit în Dacia și coloniile lui Traian, câte s'au adus din țara Italiei. Acel idiom vulgar s'a așezat peste elementul dacic, care a servit de substrat și sub influința limbei latine oficiale, cum și sub influințele climatice, intime, sociale și externe, s'a desvoltat limba română”. Va să zică lucrarea dlui Viciu tratează o importantă chestiune de limbă. Încât a izbutit, vor judecă cei competenți. Noi ne exprimăm bucuria, că literatura noastră științifică s'a îmbogățit cu aceasta cercetare. Cartea dedicată generosului Mecenate al autorului, tipărită elegant în tipografia seminarială din Blaj, costă 1 cor. și 60 fileri.

Revista Geografică a României. Sub titlul acesta dl Const. D. Gheorghiu, membru al Societății Geografice Române din București, a început să publice la Piatra-Neamțu o nouă întreprindere literară. Scopul revistei este a face cunoscută România și comoarele sale. Apare în 4 volume anuale, de câte 20—30 coale și ilustrat cu vederi din localitatea descrisă; de asemenea va cuprinde portretele și biografiile tuturor persoanelor din locurile descrise. Volumul prin conține Geografia Județului Neamțu.

Documente importante pentru istoria noastră națională. Din București se scrie, că dl profesor Ioan Bianu, membru al Academiei române, care a petrecut timpul vacanței de vară în Bavaria, s'a reîntors zilele trecute la București. Dl Bianu a făcut cu ocaziunea petrecerii sale în străinătate importante descoperiri istorice în bibliotecile din Bavaria relative la istoria noastră națională.

Cărți de școală. În editura librăriei Ciureu din Brașov au apărut: „Curs practic de constituția patriei” sau „Drepturile și datorințele cetățenești” pentru școalele poporale de Iuliu Vuia director și învățător. Prețul 40 fileri. — „Istoria universală” pentru clasele superioare ale școalelor medii de Ioan Petrovici profesor gimnazial. Volumul I. Evul vechiu. Prețul 2 coroane.

Ziaristic. Dl *Dionisie Stoica*, bine cunoscut și din coloanele noastre, făcându-și anul de voluntar, a reluat redacția ziarului „Poporul Român” din Budapesta.

TEATRU și MUZICĂ.

Teatrul Național din București. Stagiunea 1904—1905 s'a deschis eri joi în 23 septembrie (6 octombrie.) S'au jucat „Fântâna Blanduziei” dramă în 3 acte de V. Alecsandri și „Pe malul gârlei” proverb într'un act de Ollănescu-Ascanio. Vor urmă apoi doue premiere și anume: sâmbătă 25 septembrie (8 octombrie): „Institutorii” comedie în 3 acte de Otto Ernest, — iar duminică la 25 septembrie (9 octomb.): „Martira” dramă în 5 acte de D'Ennery. Comitetul a admis pentru reprezentare iarăș doue piese: „Săracu Dumitrescu” comedie într'un act în versuri de dl G. Ranetti și „Surisuri și lacrimi” dramă în versuri într'un act de Mora.

Piese noue. Direcțiunea Teatrului Național din București va compune repertoriul stagiunii sale viitoare din următoarele piese: Prejudecăți, piesă în patru acte de dl Gr. Ventura; Nu strică ele, piesă în 3 acte de dl H. G. Lecca; Crimă sau virtute, dramă în 3 acte de dl Bengescu-Dabija; Uitare de sine, dramă în 3 acte de dl G. Ursache; Cuib de Șoimi, poem dramatic într'un act de dl I. C. Bistrițeanu; Șarpele casei, comedie în 4 acte de dl V. Leonescu; Săracu Dumitrescu, dramă într'un act, de dl G. Ranetti; Zestre, dramă în 3 acte de dl *.* Puterea calomniei, piesă în 4 acte de dl Emil Nicolau; Ceasul reu, dramă în patru acte de dl locot. Stanian; Zănatecul Satului, dramă în 4 acte de dl Th. Cornel; Irena, comedie în 4 acte de dna Nelly-Cornea; Eterna luptă, dramă în 3 acte și un tablou de dna Nădejde; Ali Baba, basm feerie în 5 acte de dl Mircea Demetriadi; Îndreptare, dramă țărăneasă, în 2 acte de dl D. Nichifor; Simpatie și intrigă, dramă socială în 4 acte de C. G. Brădățeanu; Meseriaș cu ori ce preț, comedie într'un act de dl Nichifor; Cărturăreasa, comedie într'un act de dl Nichifor; Ultimul sacrificiu, dramă în 3 acte de dl C. Brăescu; Între frați, comedie în 5 acte de dl G. Moruzi; Doue logodne, comedie în 3 acte de dl S. M. Stempo; Moralității, comedie în 3 acte de dl Iosif Vulcan; Un manifest studentesc, comedie în 2 acte de dl I. Vasilescu; Ion Vodă cel cumplit, dramă în 5 acte de dna Gribincea; Miron Costin, dramă în 5 acte de dl V. Cosmovici; Iosif Balsamo, dramă feerie, după Al. Dumas, de dna Eugenia Cocos; Uciagă-l Crucea, de dnii Leonescu și Dușescu.

Concurs pentru piese. Administrația Casei Școalelor la ministeriul de culte din București a fixat un premiu pentru cea mai bună piesă dramatică de teatru cu subiect luat din viața țărăneasă. Lucrările se vor primi la administrație până la 1/14 novembre an. c.

Serată teatrală în Braşov. Societatea română din Braşov va da la 9 l. c. o serată teatrală în sala cea nouă a otelului Central nr. 1., sub conducerea dlui Z. Bârseanu, bursierul Societăţii pentru fond de teatru român. Programul seratei e următorul: a, „Steaua mea“, comedie într'un act, în proză de Scribe, tradusă de Z. Persoanele: Dl de Kerbenek, manufacturist, Hortensa fata lui, dl de Paimpol, dl de Eduard D-Ancenis, nepotul dlui Kerbenek, Yos-seline, cameriera. b, „Noaptea de octombrie“, de Alfred de Musset, trad. de H. G. Lecca. Persoanele: Poetul şi Musa. c, „Steaua“, dramă într'un act, în versuri de André Gill şi Jean Richepin, trad. de Radu D. Rosetti. Persoanele: Sir Richard, Berta, Sam, George.

Opera din Bucureşti. Direcţia Teatrului Naţional din Bucureşti a cedat concesiunea operei dlor Virg. Arion şi Miculescu, cari vor aranja stagiune de operă italiană cu începere de la 6/19 octombrie.

Reprezentare teatrală în Sibiu. Reuniunea sodalilor români din Sibiu va da în a doua jumătate a lui octombrie vr'o două-trei reprezentări teatrale. Se va juca totdeauna „Sămbăta morţilor“ dramă în 5 acte, localizată după Raupach, de T. V. Păcăţianu.

PICTURĂ.

Expoziţie de tablouri. Cunoscutul pictor dl Şt. Popescu, unul dintre cei mai de valoare artiştii români, va expune între 15 octombrie — 15 noiembrie a. c. pânze de ale sale, în galeriile Cassirer din Berlin. Întorcându-se în ţară, dsa va face o expoziţiune la Ateneul din Bucureşti în luna decembrie.

SCULPTURĂ.

Despre un tiner sculptor român. Ziarele din Bucovina scriu elogii despre un tiner sculptor român. Dinsul se numeşte Petru Pâşlea şi este fiul economului Petru Pâşlea din Bozovici. Generalul Traian Doda, ca preşedinte al comunităţii de avere din Caransebeş, a trimis 15 tineri din graniţă ca să înveţe felurite bresle. Între aceştia eră şi tinerul Pâşlea, care după ce a sevârşit şcoalele din Timişoara, a fost trimis la Viena, München şi în alte oraşe. În etate de 19 ani a fost chemat de cătră fostul mitropolit al Bucovinei Silvestru Morariu Andreevici la Cernăuţi şi l-a numit în 1889 sculptor diecezan. A lucrat apoi alături cu vestitul pictor român Bucevschi. În 1895 a fost chemat ca profesor de sculptură la şcoala de lemnărit ce s'a deschis în Câmpulung, unde lucrează cu mare succes. În timpul din urmă a început să toarne în ghips şi să sculpteze busturile celebrităţilor române, pe cari le ofere gratuit institutelor noastre de cultură.

BISERICĂ ŞI ŞCOALĂ.

Episcopul Aradului sfinţind o biserică. La 25 septembrie Pr. SSa episcopul I. I. Pap al Aradului a sfinţit noua biserică din Tămaşa, comitatul Bihor. Pr. SSa a fost însoţit de Pr. Cuv. Lor vicarul

Vasile Mangra şi directorul seminariului Roman Cio-rogariu, precum şi de protopresbiterii Toma Păcala, Nicolau Roxin şi Constantin Gurban, apoi de protodiaconul dr. I. Suciuc.

Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român are de conferit cu înseputul anului şcolar 1904/5 următoarele stipendii. 1. Un stipendiu din „Fundaţiunea anonimă din comitatul Dobâca“, de cor. 100.— anual, destinat pentru un tiner român născut în comitatul Dobâca. 2. Un stipendiu de cor. 80.— anual din „Fundaţiunea Radu M. Băiceanu“, destinat pentru un student român de la şcoale secundare (medii.) 3. Un stipendiu de cor. 120.— anual din „Fundaţiunea Ioan Gallianu de Kecskés“, destinat pentru un tiner român de la vr'unul din gimnaziile din Transilvania; vor fi preferiţi, ceteris paribus, rudeniile fondatorului din familiile „Pop“ şi „N. N.“ 4. Un stipendiu de cor. 100.— anual din „Fondul Avram Iancu“, destinat pentru un tiner român de la vr'o şcoală secundară (medie.) 5. Un stipendiu de cor. 80.— anual din „Fundaţiunea dr. Ioan Moga şi soţia Ana n. Bologa“, destinat pentru fetiţe de naţionalitate română, fără deosebire de confesiune, din Transilvania, care frecventează vr'o şcoală românească, în prima linie şcoala civilă de fete a Asociaţiunii sau şcoala de fete a Reuniunii femeilor române din Sibiu; vor fi preferite, ceteris paribus, fetele care vor putea documenta, că sunt înrudite cu familia dr. Ioan Moga sau cu familia Bologa. Cererile pentru aceste stipendii au să se înainteze comitetului central al Asociaţiunii în Sibiu (strada Morii nr. 8) până la 15 octombrie st. n.

Delegaţiunea congresuală esmisă pentru cauzele pendente între mitropolia gr. or. română şi cea sârbească, s'a întrunit săptămâna trecută în aula episcopescă din Arad sub prezidiul P. S. Sale episcopului Ioan I. Papp, prezenţi fiind dintre membrii dl Filaret Musta archimandrit şi vicar episcopesc în Caransebeş, Aug. Hamsea archimandrit şi egumen al mănăstirii H.-Bodrog, dl Ilie Trăila director de bancă în Oraviţa şi dl Petru Truţa adv. în Arad. Dnii dr. Iosif Gall şi Zeno Mocsanyi de Foen şi-au scuzat absentarea. Delegaţiunea a ţinut două şedinţe. Agendele delegaţiunii sunt deliberarea cauzelor pendente de despărţirea ierarhică între Românii gr. or. şi Sârbi. La şedinţa de după amiază, a luat parte şi comisiunea de jurisconsulţi compusă din dnii dr. Nicolae Oncu, Emanuil Ungureanu şi Nicolae Zigre din partea sinodului din Arad şi Coriolan Bredicean şi dr. Ştefan Petrovici din partea sinodului din Caransebeş.

Promoţiune. Dl *George Labonţ* din Caransebeş a fost promovat la 1 octombrie la universitatea din Budapesta doctor în ştiinţele juridice.

La gimnaziul gr. or. român din Braşov s'au înscris 304 elevi, cu 4 mai puţin decât anul trecut.

Cursuri pentru dşoare şi conferinţe academice. Miercuri în săptămâna trecută a avut loc în sala geografică a Ateneului din Bucureşti solemnitatea pentru inaugurarea cursurilor pentru dşoare şi conferinţe academice, înfiinţate de „Societatea femeilor române“. La serviciul divin, care a fost oficiat de arhierul Nifon, au asistat numeroase dame din elita bucureşteană, în frunte cu dnele Ecaterina G. Cantacuzino preşedinta societăţii şi Ana Sp. Haret, soţia ministrului Haret. După terminare serviciului

divin, dl profesor Suchianu a rostit o cuvântare, în care a arătat folosul, pe care îl va aduce societății românești frumoasa inițiativă a „Societății femeilor române“.

Serbare școlară în Năseud. Societatea de lectură a școlariilor de la gimnaziul superior fundațional din Năseud a aranjat la 3 octombrie n., cu ocaziunea serbării aniversare a 41-a de la înființarea gimnaziului, o serată literară muzicală, urmată de dans.

Adunare de învățători în Lipova. Reuniunea învățătorilor diecezei Aradului din stânga Mureșului a ținut adunarea sa generală în Lipova la 3 și 4 octombrie n. sub prezidiul protopresbiterului dr. Traian Putici din Timișoara. În ziua primă învățătorul Anton Nevrican a cetit lucrarea sa intitulată: „Cine sunt chieși și se îngrijă de creșterea omului începând de la nașterea lui până la moarte“.

C E E N O U ?

Hymen. Dl dr. *Aurel Cioban* candidat de avocat din M. Radna și dsoara *Olimpia Hamza* din Lipova s'au logodit. — Dl *Eugen Popescu*, învățător-dirigent în Boița și dsoara *Virginia Creangă* din Bod s'au logodit. — Dl *Ioan Strimbu* și dsoara *Marioara Grozea* s'au cununat în 2 octombrie în Tohanul-vechiu.

Știri personale. În. Pr. Ssa arhiepiscopul și mitropolitul dr. *Vladimir de Repta* a fost ales cetățean onorar al orașului Suceava și o deputațiune i-a predat diploma acestei distincțiuni. — Dl prof. dr. *V. Babeș*, membru al Academiei Române, care a luat parte la congresul naturalistilor din Breslau, s'au întors la București.

Filiala „Bihorenei“. Răspunzând la o necesitate simțită, la dorința clientelei sale din părțile Tincei, direcțiunea institutului de credit și economii „Bihoreana“ din Oradea-mare, a decis să înființeze o filială în opidul Tinca. În ședința plenară din luna trecută a direcțiunii, conducerea filialei s'a fixat astfel: dirigent dr. Andrei Ille avocat, contabil Romul Barbu vice-contabil al centralei; bărbați de încredere: Nicolau Roxin protopresbiter, Petru Serb protopresbiter, dr. Iustin Pap avocat, dr. Andrei Ille avocat, Augustin Teochar comerciant, Iacob Baba preot și Vasile Teuca învățător. Inaugurarea filialei se va face în 12 l. c. n. Pentru aceasta ocaziune direcțiunea a delegat pe vice-președintele Nicolau Zigre și pe directorul executiv dr. Coriolan Pap.

Despărțământul Cluj al Asociațiunii va ține adunarea sa generală în Cluj, în localul casinei române, la 9 octombrie, sub prezidiul dlui director dr. George Ilea, secretar dl dr. Victor Poruțiu.

Expoziție agrară în București. Comitetul Societății agrare a marilor proprietari din România a organizat o expoziție agricolă națională în București pe șoseaua Kiseleff. Această expoziție grandioasă, așezată pe un teren vast, s'a deschis în ziua de 27 iulie a. c. și cuprinde: agricultură cu toate derivatele, silvicultură, viticultură, zootehnie, piscicultură, apicultură, mașine agricole, mine și cariere, industria casnică; în fine expoziția de toate speciile de animale: cai, boi, rimători, oi, o expoziție de păseri și apoi de găni. Închiderea expoziției este fixată la 1 noiembrie 1904.

Mobile în motive românești. Școalei de lămărit din Câmpulung Bucovina îi revine meritul de a fi reinviat acest soi de mobile ținute în stil românesc, care de un timp încoace și-a făcut intrare în cele mai elegante saloane. Esecutarea elegantă a obiectelor sculptate în plan și coloritul motivelor ținute în colori naționale, serie „Deșteptarea“, le face așa atrăgătoare, încât ochiul privitorului deja în primul moment este câștigat. Azi aceste mobile făcute după modelele celor puține aflate încă în casele românești din munți, împodobesc palatele patricianilor vieții sociale din țară și străinătate. Așa între cei ce au comandat astfel de mobile înșirăm pe dnii respective dnele: Dr. I. cav. de Flondor, Catinca de Grigorcea, Legațiunea germană din București, dr. Teofil Lupul, dr. E. Criclevici, prof. S. Fl. Marian, dr. C. Ceorgian, adj. Muntean, cons. guv. H. cav. de Philipowicz, cons. dr. Laharnar, majorul conte Merenzi în Leov, Conte Harrach în Viena, cons. de poște A. Schiffner în Liov, dr. H. Baczewski, Liov și un ministru din România și alții.

Nou avocat român. Dl dr. *Iacob Parneu* s'a deschis cancelăria advocațională în Boșca-montană.

Erată. În articolul „O scrisoare“ publicat în numărul trecut al „Familiei“ s'au strecurat câteva greșeli tipografice cari alterează într-o câțva sensul unor pasagi, astfel: Pag. 452 col. I-a rândul 12 de jos, în loc de „O lacrimă de bucurie, de dor și de recunoștință s'a ivit în ochii mei, un sigil sfânt, punte și pedestal și s'a prefăcut într'un simbol unde o să ne mai întâlnim“ — trebuie să se citească „O lacrimă de bucurie, de dor și recunoștință s'a ivit în ochii mei și s'a prefăcut într'un simbol, un sigil sfânt, punte și pedestal, unde o să ne mai întâlnim“... Iar la col. II-a pasagiul ultim în loc de: „Ca să sărut acele scrise, cari au fost în stare să-mi întindă acea punte“ sa se citească „Ca să sărut acele scrise, cari au fost în stare să-mi ducă inima vouă, și să-mi întindă acea punte“ etc. În sfârșit, fraza „noi cautăm elevare sufletească“ a fost tipărită greșit: „Noi cautăm relevare sufletească“.

A murit: *Nicolau Rațiu* proprietar și curator primar în comuna Șinca-vechie, la 24 septembrie, în etate de 77 ani.

D I N L U M E .

Liaojang. Orașul Liaojang, care după știrile recente a fost cucerit de Japonezi, este unul din cele mai vechi orașe ale Manciuriei. Istoriografii chinezi spun, că orașul, care există deja de 2000 ani, a jucat un rol important în vremurile străvechi, fiind și rezidența vechilor regi din neamul Lao, cari și-au câștigat merite neperitoare pentru dezvoltarea comerțului, a industriei, a științelor și a artelor în Manciuria. Astăzi nu mai există nici un urmaș din acest neam, doar singuraticile ruine și un templu, în cari se află numeroși zei construiți din aur și argint, reamintesc trecutul glorios al dinastiei Lao. Astăzi se prezintă Liaojangul ca un oraș frumos cu circa 60.000 locuitori, între cari 2000 Ruși și vre-o 100 Europeni. În urma pozițiunii sale favorabile geografice, orașul eră chemat să mijlocească comerțul între Corea și Sudul Manciuriei. Prin edificarea calei ferate manciuriene, orașul a devenit și mai important pentru comerț. Rușii, cari ocupaseră Manjiu-

ria, au făcut din Liaojang centrul comercial al Mangiuriei, iar din orașul Charbin sediul administrațiunii rusești. Actualul comandant al armatei din Mangiuria, generalul Kuropatkin și-a ales cătră sfârșitul lunei aprilie orașul acesta ca rezidență locuind în două vagoane de tren, aranjate cu tot confortul. De la venirea lui Kuropatkin aici, orașul a fost întărit cu numeroase valuri de apărare și cu șanțuri. Acum a ajuns în mâinile Japonezilor.

Cel mai scump hotel. Acum câteva zile s'a inaugurat în a cincea avenue din New-York hotelul St. Regis, cel mai splendid, cel mai luxos care există pe pământ, clădit de Iohn Iacob Astor. Construcția acestui otel care are 18 etage, a costat, împreună cu aranjamentul lui, 30 milioane franci. Sălile și coridoarele sunt cu marmora cea mai scumpă, întreaga clădire e apărată de foc. Numai oamenii cei mai bogați dintre cei foarte bogați pot sta în acest otel, de oare-ce prețurile sunt enorme. Păreții odăilor sunt acoperiți cu țesături scumpe de mătase și tapetate. Parchetele așternute cu covoare cu desemnuri înadins comandate și esecutate în Franța. Fiecare pat costă 40.000 de fr. Aranjamentul cabinelor de băi e din argint masiv. Hotelul are o bibliotecă de 2150 volume. Sălile comune de mâncare sunt aranjate pentru 500 persoane. Totuș se află atâta loc încât la primul prânz s'a putut îngriji de 10.000 locuri. Un milionar care ar vrea să trăiască un an de zile cum se cade în acest otel, va trebui să dea 400.000 franci.

Proprietar, redactor respunzător și editor
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDÁS NR. 14/296 b.)

BIHOREANA

institut de credit și economii
societate pe acții

în ORADEA-MARE.

Capital social 600.000 coroane.

1. Primește bani spre fructificare pe lângă libele de depuneri, sau în cont curent și după banii depuși spre fructificare plătește interese de 4½%. Darea după interesele de depuneri o plătește institutul.
2. Acoardă împrumuturi ipototecare.
3. Acoardă împrumuturi simple țărănești pe obligațiuni cu caventți (credite personale țărănești.)
4. Escomptează cambii (polițe), efecte și pretensiuni sigure cătră casse publice cu scadențe fixe.
5. Acoardă împrumuturi pe lângă amanetare de efecte (lombard).
6. Acoardă credite cambiale și de cont curent cu acoperire ipototecară, sau de alta natură.
7. Îngrijește afaceri economice și tot felul de afaceri de bancă.

9-12

Diracțiunea.

Călindearul săptămânei.

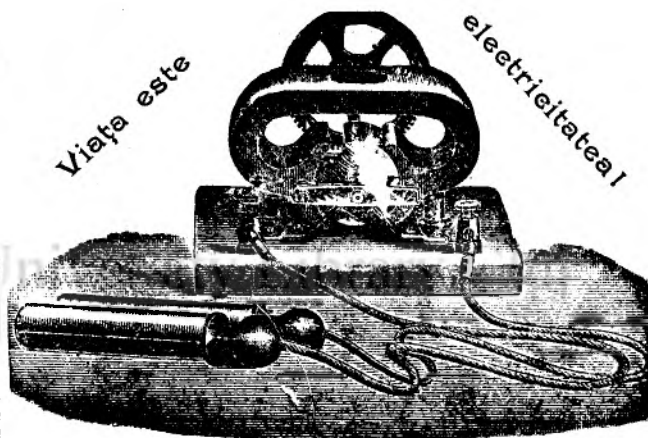
Dum. 1. d. Înălț. † v. 2; Ev. inv. VIII; Ev. lit. Luca 5, v. 1-11

Ziua sêpt.	Călindearul vechi	Călinde nou
Duminecă 26	(†) M. S.Ap.	9 Dionisei
Luni 27	M. Calistrat	10 Carboniu
Martî 28	C. P. Chariten	11 Andronic
Mercuri 29	C. P. Ciriace stic.	12 Maximilia
Joi 30	M. Gregoriu	13 Coloman
Vineri 1	*Ap. Anania	14 Calist
Sâmbătă 2	*M. Ciprian	15 Teresia

Avis. Cu numărul acesta se încheie *treiluniul iulie-septembre*. Rugăm pe toți aceia ale căror abonamente expiră să le înnoiască de timpuriu, căci abonamentele au să fie plătite înainte. Cei ce nu mai voesc să fie abonați, sunt rugați a ne aviză prin o cartă poștală ori a ne innapoiă numărul viitor, ca să sistăm expedarea.

Reînnoirea și lungirea vieții cu „Electrophor“-ul original de America.

Instrument medical electric vindecător, pentru folosință privată.

Atrag atențiunea oamenilor cari pătinesc de morhuri și sunt slabi, asupra acestui instrument de electricitate și le dau sfatul ca să-l folosească pentru că: **Electrophor-ul** întărește nervii, reînnoește sângele, ne redă mîntea și simțirile agerite. Asigură lucrarea regulată a sîngelui și nervilor și ne scutește de toate boalele.

Dr. Bourg, vestitul profesor de la facultatea de medicină din Paris astfel s'a declarat despre „Electrophor“: Nu numai mătricile, reuma, sgârciurile, nervii și asthma au vindecat-o, acolo unde știința medicilor n'a mai putut ajuta, ci și boalele de nervi, durerile de cap, colica, sunetul urechilor, nedormirea, hipocondria, dar mai cu seamă au vindecat în mod minunat stricturile și vinele de aur în vre-o câteva zile, ba în multe cazuri în câteva ceasuri.

Boalele femeiești dau aproape vindecare sigură. Ba chiar și femeile în stare binecuvântată îl pot folosi cu succes bun.

Nu se strică!

Ține pe vecie!

Costă coroane 10.—

Un aparat mai mic pentru oameni mai slabi.

Costă coroane 20.—

Un aparat întreg pentru vindecarea boalelor învechite.

Trimițându-se bani înainte ori cu rambursă le espedează îndată reprezentantul din Europa al firmei „Electrophor Co. Limited“.

Auffenberg József

(7-12) **Budapest, Huszár-uteza 6.**